

פרשת ויחי

בראשית מז 28 - נ 26

מז 28 יַעֲקֹב חַי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שִׁבַע עָשָׂר שָׁנָה, שְׁנֹת יָמֵי חַיָּו שֶׁל יַעֲקֹב הָיוּ
מֵאָה אַרְבָּעִים וְשִׁבַע שָׁנָה.²⁹ כַּאֲשֶׁר קָרְבוּ יָמָיו שֶׁל יִשְׂרָאֵל לָמוֹת, קָרָא לְיוֹסֵף בְּנוֹ
וְאָמַר לוֹ: "אִם נָא מְצֵאתִי חַן בְּעֵינֶיךָ, שִׁים בְּבִקְשָׁה אֶת יָדְךָ תַּחַת יְרֵכִי, וַעֲשֵׂה
אִתִּי חֶסֶד וְאֶמֶת. בְּבִקְשָׁה, אֵל תִּקְבֹּר אוֹתִי בְּמִצְרַיִם.³⁰ תֵּן לִי לָנוּחַ עִם אָבוֹתַי.
קַח אוֹתִי מִמִּצְרַיִם וְקַבֵּר אוֹתִי בְּמָקוֹם קְבוּרָתָם." אָמַר לוֹ יוֹסֵף: "אֲנִי אַעֲשֶׂה
כַּדְּבָרְךָ."³¹ אָמַר לוֹ יַעֲקֹב: "הַשְּׁבַע לִי," וַיֹּסֵף נִשְׁבַּע לוֹ. אַז הִשְׁתַּחֲוָה יִשְׂרָאֵל עַל
רֹאשׁ הַמָּטָה.

מח 1 אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נֹאמַר לְיוֹסֵף: "הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלָה." לָקַח יוֹסֵף אֶת שְׁנֵי
בָנָיו אֶתֹו, אֶת מְנַשֶּׁה וְאֶת אֶפְרַיִם.² כַּאֲשֶׁר סָפַר לְיַעֲקֹב: "הִנֵּה בִנְךָ יוֹסֵף בָּא
אֵלַיךָ," הַתְּחַזֵּק יִשְׂרָאֵל וְהִתְיַשֵּׁב עַל הַמָּטָה.

³ אַז אָמַר יַעֲקֹב אֶל יוֹסֵף: "אֵל שְׁדֵי נְרָאָה אֵלַי בְּלוֹז, בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, וְהוּא בְּרַךְ
אוֹתִי.⁴ זֹאת אָמַר לִי: 'הִנֵּה אֲנִי אֶפְרָה אוֹתְךָ וְאֶרְבֶּה אוֹתְךָ וְאַעֲשֶׂה מִמֶּךָ עַם רַב,
וְאַתָּן אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְצִאֲצָאִיךָ אַחֲרַיָּךְ לְאַחֲזַת עוֹלָם.'⁵ וְכַעַתָּה, שְׁנֵי בָנֶיךָ
שֶׁנּוֹלְדוּ לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, לִפְנֵי שְׂבִאתִי אֵלַיךָ לְמִצְרַיִם, שְׁלִי הֵם. אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה
יִהְיוּ לִי כְמוֹ רְאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן.⁶ אַךְ יִלְדֶיךָ אֲשֶׁר נּוֹלְדוּ לְךָ אַחֲרֵיהֶם, יִהְיוּ שְׁלֶךָ. הֵם
יִקְרְאוּ בְּנַחֲלָתָם עַל שֵׁם אֲחִיהֶם.*⁷ וְאֲנִי כְּשִׂבֹאתִי מִפָּדוֹן, רַחֵל מֵתָה - לְצַעְרֵי -
בְּאֶרֶץ כְּנַעַן, בְּדֶרֶךְ, כַּאֲשֶׁר נֹתַרְהָ עוֹד כְּבֵרֶת דֶּרֶךְ לִפְנֵי בּוֹאֲנוּ לְאַפְרָת. קְבֹרְתִי
אוֹתָהּ שָׁם, בְּדֶרֶךְ לְאַפְרָת, הִיא בֵּית לָחֶם."

⁸ כַּאֲשֶׁר רָאָה יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף שָׂאֵל: "מִי אֵלֶּה?"⁹ אָמַר יוֹסֵף אֶל אָבִיו:
"אֵלֶּה בָנֵי, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה." אָמַר לוֹ יַעֲקֹב: "הֲבֵא אוֹתָם

* 6.48 הֵם יִקְרְאוּ בְּנַחֲלָתָם עַל שֵׁם אֲחִיהֶם - הֵם יִרְשׁוּ בְּנַחֲלַת אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה.

בְּבַקְשָׁה אֵלַי, כְּדֵי שְׂאֲבֹרֶךְ אוֹתָם. ¹⁰ עֵינַי יִשְׂרָאֵל נִחְלָשׁוּ מִזְקָנָה, וְהוּא לֹא יִכַל לְרֹאוֹת. קָרַב יוֹסֵף אֶת הַבָּנִים אֶל יַעֲקֹב, וְהוּא נָשָׂק וְחֶבֶק אוֹתָם. ¹¹ אָמַר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף: "לֹא צִפִּיתִי לְרֹאוֹת אֶת פְּנֵיךָ, וְהִנֵּה, הִרְאָה לִי אֱלֹהִים גַּם אֶת צֶאֱצָאִיךָ." ¹² אַז הוֹרִיד אוֹתָם יוֹסֵף מִבְּרֶכְיוֹ, וְהִשְׁתַּחֲוָה עִם פָּנָיו אֶרְצָה. ¹³ לָקַח יוֹסֵף אֶת שְׁנֵיהֶם. אֶת אֶפְרַיִם בְּיָמִינוֹ, מִשְׁמָאל לְיִשְׂרָאֵל, וְאֶת מְנַשֶּׁה בְּשִׂמְאָלוֹ, מִיְּמִין לְיִשְׂרָאֵל, וְקָרַב אוֹתָם אֵלָיו. ¹⁴ אָבַל יִשְׂרָאֵל שָׁלַח אֶת יָמִינוֹ וְשָׂם אוֹתָהּ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם, הַצָּעִיר מִבֵּין הַשְּׁנַיִם, וְאֶת שְׂמָאלוֹ שָׂם עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה. הוּא הִצְלִיב אֶת יָדָיו, לְמִרְוֹת שְׂמֹנֶשֶׁה הִיא הַבְּכוֹר. ¹⁵ יַעֲקֹב בֵּרַךְ אֶת יוֹסֵף וְאָמַר: "יְהִי רְצוֹן וְהָאֱלֹהִים אֲשֶׁר אָבוֹתַי, אֲבָרְהָם וְיִצְחָק, הִתְהַלְכוּ לְפָנָיו, הָאֱלֹהִים שְׂרָעָה אוֹתִי מִיּוֹם הַוּלְדִי וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה, ¹⁶ הַמַּלְאָךְ שֶׁגָּאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, יְבָרֶךְ אֶת הַנְּעָרִים. יְהִי רְצוֹן וּבָהֶם יִקְרָא שְׁמִי וְשֵׁם אָבוֹתַי, אֲבָרְהָם וְיִצְחָק, וְהֵם יִתְרַבּוּ מְאוֹד בְּקָרֵב הָאָרֶץ."

¹⁷ כַּאֲשֶׁר רָאָה יוֹסֵף שְׂאָבִיו שָׂם אֶת יָד יָמִינוֹ עַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם, הָיָה הַדָּבָר רַע בְּעֵינָיו. הוּא אָחַז בְּיַד אָבִיו כְּדֵי לְהַעֲבִיר אוֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ אֶפְרַיִם לְרֹאשׁ מְנַשֶּׁה. ¹⁸ אָמַר יוֹסֵף לְאָבִיו: "לֹא כֵן, אָבִי, כִּי זֶה הַבְּכוֹר. שִׂים יָמִינְךָ עַל רֹאשׁוֹ." ¹⁹ אָבִיו סָרַב וְאָמַר: "אֲנִי יוֹדֵעַ, בְּנִי, אֲנִי יוֹדֵעַ. גַּם הוּא יְהִי לָעַם, וְגַם הוּא יְהִי גְדוֹל, אוֹלָם אָחִיו הַקָּטָן יְהִי גְדוֹל מִמֶּנּוּ, וְצֶאֱצָאִיו יְהִיוּ לְעַמִּים רַבִּים." ²⁰ הוּא בֵּרַךְ אוֹתָם בַּיּוֹם הַהוּא וְאָמַר: "בְּךָ יְבָרֶךְ יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר, 'יְהִי רְצוֹן וְהָאֱלֹהִים יַעֲשֶׂה אוֹתְךָ כְּאֶפְרַיִם וְכַמְנַשֶּׁה.' אֶת אֶפְרַיִם שָׂם לְפָנָי מְנַשֶּׁה. ²¹ אַז אָמַר יִשְׂרָאֵל אֶל יוֹסֵף: "הִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד לְמוֹת, אַךְ אֱלֹהִים יְהִי אִתְּכֶם וְהוּא יָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל אֶרֶץ אָבוֹתֵיכֶם. ²² לָךְ אֲנִי נוֹתֵן אֶת שְׂכָם, נִחְלָה אַחַת יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר לְאָחִיךָ, נִחְלָה אֲשֶׁר לָקַחְתִּי מִיַּד הָאֲמֹרִי, בְּחֶרְבִי וּבְקִשְׁתִּי."

^{מט} ¹ יַעֲקֹב קָרָא לְבָנָיו וְאָמַר: "הֲאִסְפוּ אֵלַי, וְאֶגִּיד לָכֶם מֶה יִקְרָה אִתְּכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים. ² הַקְּבֹצוּ וְשִׁמְעוּ בְנֵי יַעֲקֹב, וְהִקְשִׁיבוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם.

³ "רְאוּבֵן, בְּכוֹרִי אַתָּה, אַתָּה כּוֹחִי, אַתָּה הַפְּרִי הָרִאשׁוֹן שֶׁל אוֹנִי. יִתְרוֹן לָךְ בְּכַבּוּד וַיִּתְרוֹן בְּגִבּוֹרָה. ⁴ אַתָּה פָּזִיז כְּמִים, לֹא יְהִי לָךְ יִתְרוֹן. כִּי עָלִיתָ עַל מַטֵּת

אָבִיָּהּ, אַז טַמְאַתְּ אוֹתָהּ - הוּא עֲלֶה עַל מִטְתִּי!
5 "שְׁמַעוֹן וְלוֹי אַחִים. חֲרִבוּתֵיהֶם הֵן כְּלֵי אֲלִימוֹת. 6 אֵל תָּבוֹא נַפְשִׁי בְּחִבְרַתְּם,
וּכְבוֹדִי לֹא יִתְמַזְג בְּקֹהֶלֶם. זֹאת כִּי בְכַעֲסֶם הָרְגוּ אִישׁ וְלֹהֲנַתְּם חֲתָכוּ גִידֵי שׁוֹר.
7 אָרוּר כְּעֶסֶם כִּי עָז הוּא וְזַעַמְּם כִּי אֶכְזְרִי הוּא. אַפְזֹר אוֹתְם בִּיעֶקֶב, וְאֶפִּיץ
אוֹתְם בְּיִשְׂרָאֵל.

8 "יְהוּדָה, אַחִיָּהּ יְהַלְלוּ אוֹתָהּ. יָדָהּ תִּהְיֶה בְּעַרְףְּ אוֹיְבֵיהָ, וּבְנֵי אָבִיָּהּ יִשְׁתַּחֲווּ לָהּ.
9 גּוֹר אַרְיֵה יְהוּדָה, עֲלִיתָ מִן הַטָּרֶף, בְּנִי. כָּרַע וּרְבֵץ כְּאַרְיֵה, וּכְלָבִיא מִי יָקִים
אוֹתוֹ? 10 שְׂרָבִיט הַשְּׁלֵטוֹן לֹא יִסּוֹר מִיְהוּדָה וּמִטָּה הַשְּׁלֵיט מִבֵּין רַגְלָיו, עַד שְׁיָבוֹא
זֶה שְׁלוֹ הוּא שֵׁיךְ*, וְלוֹ תִהְיֶה צִיְתָנוֹת הָעַמִּים. 11 אֶת הָעִיר שְׁלוֹ הוּא קוֹשֶׁר לַגָּפֶן,
וְאֶת בְּנֵי אֶתְנוֹנוּ לַגָּפֶן הַמְּשַׁבַּחַת. אֶת לְבוּשׁוֹ הוּא מְכַבֵּס בַּיּוֹן, וְאֶת בְּגָדוֹ בְּדָם
עֲנָבִים. 12 עֵינָיו יֶאֱדִימוּ מִיּוֹן, וְשִׁנָּיו יִלְבִּינוּ מִחֶלֶב.

13 "זְבוּלוֹן יִשְׁכֵן לְחוּף יָמִים. הוּא יִהְיֶה חוּף נֶמֶל לְאַנְיּוֹת, וּגְבוּלוֹ יִגִּיעַ עַד צִידוֹן.
14 יִשְׁשַׁכֵּר הוּא חֲמוֹר רַב כּוֹחַ, רוֹבֵץ בֵּין גְּדֵרוֹת הַצֶּאֱנוֹן. 15 כְּשֶׁרָאָה שְׁמִקּוֹם הַמְּנוּחָה
טוֹב וְשֶׁהָאָרֶץ נְעִימָה, הִטָּה שִׁכְמוֹ לְשֵׂאת עַל וְנִהְיָה לְעֶבֶד לְלֹא שָׂכָר.
16 "דָּן יָדוֹן עֲמוֹ כְּאֶחָד מִשְׁבֵּטֵי יִשְׂרָאֵל. 17 דָּן יִהְיֶה כְּמוֹ נַחֲשׁ עַל הַדֶּרֶךְ, שְׁפִיפוֹן
עַל הַשְּׁבִיל, הַמְּכִישׁ אֶת עַקְבֵי הַסּוֹס, וְרוֹכְבוֹ נוֹפֵל לְאַחֹזֵר. 18 לִישׁוּעַתְּךָ אֲנִי מִצְפָּה,
יְהוָה. 19 גָּד, גְּדוּד יִתְקִיף אוֹתוֹ, אֲבָל הוּא יִתְקַף בְּעַקְבֵיהֶם. 20 אֲשֶׁר, מְזוֹנוֹ מְשַׁבַּח
וְהוּא יִסְפֵּק מִעֲדָנִים מְלִכּוֹתֵי יָם. 21 נִפְתְּלֵי הוּא אֵילָה חֲפְשִׁיָּה*, הַנּוֹתֶנֶת עֶפְרַיִם
יָפִים*.

22 "עֲנָף פּוֹרֵה יוֹסֵף, עֲנָף פּוֹרֵה עַל מַעֲיָן, עֲנָפוֹ מִתְּפֹשְׁטִים עַל פְּנֵי הַחוּמָה.
23 מִרְרוּ אוֹתוֹ וִירוּ בּוֹ, שִׁנְאוּ אוֹתוֹ יוֹרֵי חֲצִים. 24 אַךְ קִשְׁתּוֹ נִשְׁאַרָה יְצִיבָה וְזֵרוּעוֹת
יָדָיו הָיוּ זְרִיזוֹת. זֹאת בְּזִכּוֹת יָדָיו שֶׁל גִּבּוֹר יַעֲקֹב, מִשֶּׁם הָרוּעָה שְׁלוֹ, אֲבֹן יִשְׂרָאֵל.
25 אֱלֹהֵי אָבִיָּהּ הוּא שִׁיעֶזֶר לָהּ. אֵל שִׁדֵּי יִבְרָךְ אוֹתָהּ בְּבִרְכוֹת מִן הַשָּׁמַיִם אֲשֶׁר

* 10.49 בַּמִּקְוֵה: שִׁילָה; הַמִּלָּה "שִׁילָה" נִחְשָׁבֶת בְּמִסְרַת לְאֶחָד מִהַשְּׁמוֹת שֶׁל הַמְּשִׁיחִים.

* 21.49 אֵילָה חֲפְשִׁיָּה - יִתְכֵן גַּם בְּמוֹבָן: אֵלָה נְטוּעָה.

* 21.49 הַנּוֹתֶנֶת עֶפְרַיִם יָפִים - יִתְכֵן גַּם בְּמוֹבָן: הַנּוֹתֶנֶת עֲנָפֵי צִמְרַת יָפִים.

ממעל, בברכות מן התהום הרובצת מתחת, ובברכות משדים ומרחם.²⁶ ברכות אביה גברו על ברכות הורי, הן עד קצה גבעות עולם. יהי רצון והן תהיינה על ראש יוסף ועל מצח הנבחר מבין אחיו.

²⁷ "בנימין הוא זאב טורף. בבקר יאכל את הטרף, ובערב יחלק את השלל."

²⁸ כל אלה הם שבטי ישראל, שנים עשר מספרם, וזה הדבר שדבר אליהם אביהם כאשר ברח אותם, איש לפי הברכה הראויה לו.

²⁹ אז צוה אותם יעקב ואמר אליהם: "אני עומד להאסף אל קרובי. קברו אותי עם אבותי במערה אשר בשדה עפרון החתי.³⁰ במערה אשר בשדה המכפלה, מזרחה לממרא בארץ כנען. את השדה הזה קנה אברהם מעפרון החתי, להיות לו למקום קבורה.³¹ שם קברו את אברהם ואת שרה אשתו, שם קברו את יצחק ואת רבקה אשתו, ושם קברתי את לאה.³² השדה והמערה אשר בו נקנו מבני חת."

³³ כאשר סיים יעקב לצוות על בניו, אסף את רגליו אל המטה, נשם את נשימתו האחרונה ונאסף אל קרוביו.

¹ נפל יוסף על פני אביו, בכה עליו ונשק לו.² יוסף צוה את עבדיו הרופאים לחנט את אביו, והרופאים חנטו את ישראל.³ ארבעים יום נדרשו לשם כך, פי כך ארכו ימי החגיטה. המצרים בכו עליו שבעים יום.

⁴ כשהסתימו ימי האבל על יעקב, דבר יוסף אל אנשי ביתו של פרעה ואמר: "בבקשה, אם מצאתי חן בעיניכם, דברו בבקשה אל פרעה ואמרו לו:⁵ 'אבי השביע אותי ואמר, 'הנה אני עומד למות. קבר אותי בקבר אשר חפרתי לי בארץ כנען.' וכעת, הרשה לי בבקשה לעלות ולקבר את אבי, ואז אשוב."⁶ אמר לו פרעה: "עלה וקבר את אביה כפי שהשביע אותך."

⁷ אז עלה יוסף לקבר את אביו, ואתו עלו כל עבדי פרעה, זקני ביתו, וכל זקני ארץ מצרים,⁸ וכל בני ביתו של יוסף ואחיו ובני ביתו של אביו. רק את ילדיהם הקטנים ואת צאנם ובקרים השאירו בארץ גשן.⁹ אתו עלו גם מרכבות ופרשים, והשירה היתה גדולה מאוד.

¹⁰ כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ אֶל גֶּרֶן הָאֶטֶד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, סָפְדוּ שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד, וַיּוֹסֶף עָשָׂה לְאָבִיו טָקֶס אַבְלוֹת לְשִׁבְעָה יָמִים. ¹¹ כַּאֲשֶׁר רָאוּ תוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַכֹּנַעֲנִים אֶת הָאֵבֶל בְּגֶרֶן הָאֶטֶד, אָמְרוּ: "זֶהוּ אֵבֶל כְּבֵד לְמִצְרַיִם." לָכֵן קָרְאוּ לְמָקוֹם 'אֵבֶל מִצְרַיִם', אֲשֶׁר נִמְצָא בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן.

¹² בְּנֵי יַעֲקֹב עָשׂוּ לְאֲבִיהֶם עַל פִּי מָה שֶׁצִּוָּה עֲלֵיהֶם. ¹³ בְּנָיו נָשְׂאוּ אוֹתוֹ לְאָרֶץ כְּנָעַן וְקָבְרוּ אוֹתוֹ בְּמַעְרָה אֲשֶׁר בְּשֵׂדֵה הַמַּכְפֵּלָה, הַשְּׂדֵה אֲשֶׁר קָנָה אַבְרָהָם לְמָקוֹם קְבוּרָה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחֲתָן, מִמְזֶרֶח לְמַמְרָא. ¹⁴ אַחֲרֵי שֶׁקָּבַר אֶת אָבִיו שֵׁב יוֹסֵף לְמִצְרַיִם, הוּא וְאָחָיו וְכָל אֵלֶּה שֶׁעָלוּ אִתּוֹ לְקַבֵּר אֶת אָבִיו.

¹⁵ כַּאֲשֶׁר רָאוּ אָחֵי יוֹסֵף שֶׁאֲבִיהֶם מֵת, אָמְרוּ: "אוֹלֵי יוֹסֵף יִשְׁנָא אוֹתָנוּ וְאִזּוֹ וְדָא יִשְׁיֵב לָנוּ עַל כָּל הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂינוּ לוֹ." ¹⁶ הֵם שָׁלְחוּ מָסַר לְיוֹסֵף, וְכֵן נֶאֱמַר בּוֹ: "אָבִיךָ צִוָּה לְפָנַי מוֹתוֹ וְאָמַר, ¹⁷ 'כִּי תֵאֱמָרוּ לְיוֹסֵף, 'אֲנִי סָלַח בְּבִקְשָׁה עַל פֶּשַׁע אַחֲיָךְ וְחַטָּאתָם, וְעַל הָרָעָה שֶׁעָשׂוּ לָךְ. וְכַעַת, סָלַח בְּבִקְשָׁה לְפֶשַׁע עַבְדֵי אֱלֹהֵי אָבִיךָ." יוֹסֵף בָּכָה כַּאֲשֶׁר הֵם דָּבְרוּ אֵלָיו. ¹⁸ אִזּוֹ בָּאוּ גַם אָחָיו, נִפְלוּ לְפָנָיו וְאָמְרוּ: "רְאֵה, אֲנַחְנוּ עֲבָדֶיךָ." ¹⁹ אָמַר לָהֶם יוֹסֵף: "אֵל תִּפְחָדוּ. הֵאֵם אֲנִי בְּמָקוֹמוֹ שֶׁל אֱלֹהִים? ²⁰ אַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם לַעֲשׂוֹת לִי רָעָה, אֲךָ אֱלֹהִים חָשַׁב לְהַבִּיא מִזֶּה טוֹבָה, כְּדֵי לְהַצִּיל חַיֵּי אֲנָשִׁים רַבִּים, כְּפִי שֶׁנִּעְשָׂה כִּיּוֹם. ²¹ וְכַעַת, אֵל תִּפְחָדוּ. אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֶת יַלְדֵיכֶם." הוּא נָחַם אוֹתָם וְדִבֵּר עַל לֵבָם.

²² יוֹסֵף נִשְׂאָר בְּמִצְרַיִם, הוּא וּבְנֵי בֵיתוֹ שֶׁל אָבִיו. הוּא חֵי מֵאָה וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. ²³ הוּא הִסְפִּיק לְרְאוֹת אֶת צֶאֱצְאֵי אִפְרַיִם עַד הַדּוֹר הַשְּׁלִישִׁי. גַּם בְּנָיו שֶׁל מְכִיר, בֶּן מְנַשֶּׁה, יָלְדוּ עַל בְּרַכְיוֹ שֶׁל יוֹסֵף. ²⁴ אִזּוֹ אָמַר יוֹסֵף אֶל אָחָיו: "אֲנִי עוֹמֵד לְמוֹת, אֲךָ אֱלֹהִים בּוֹדְאוֹת יִזְכֹּר אֶתְכֶם, וַיַּעֲלֶה אֶתְכֶם מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם, לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב." ²⁵ יוֹסֵף הִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַר: "אֱלֹהִים בּוֹדְאוֹת יִזְכֹּר אֶתְכֶם, וְאִתֶּם תֵּעָלוּ אֶת עַצְמוֹתַי מִהַמָּקוֹם הַזֶּה."

²⁶ יוֹסֵף מֵת בֶּן מֵאָה וְעֶשְׂרֵי שָׁנִים. אִזּוֹ חָנְטוּ אוֹתוֹ, וְטָמְנוּ אוֹתוֹ בְּאֵרוֹן קְבוּרָה בְּמִצְרַיִם.

